

Lääkärit eivät ole tyytyväisiä potilastietojärjestelmiinsä

Maamme lääkäreiden näkemykset potilastietojärjestelmistään on nyt selvitetty ja tulokset esitettiin tuoreessa Suomen Lääkärilehdessä. Lähes 4000 lääkäriä vastasi useisiin kymmeneen kysymyksiin ja väittämiin. Keskeinen tulos oli, että järjestelmät saivat osakseen ankaraakin kritiikkiä. Terveyskeskusten ja julkisten sairaaloiden potilaskertomusjärjestelmien saamien kouluarvosanojen keskiarvot vaihtelivat välillä 5.6–7.1. Se ei ollut yllätys, kun on seurannut sitä keskustelua, mitä asiasta on käyty Lääkärilehdessä ja yleisessäkin mediassa.

Lääkärin tehtävänä on potilaan tutkiminen ja hoitaminen, tietojärjestelmän tulee olla vain sitä auttava väline; sen käyttö ei saa viedä liikaa aikaa eikä huomiota pois potilaasta. Lääkärin odotetaan suoriutuvan tehtävästään tehokkaasti ja laadukkaasti, mutta hän joutuu tekemään sen työkalulla, minkä laatu saattaa näköjään olla vain välttävä. Tutkimusten mukaan sähköiset järjestelmät hidastavat tiedon lukemista ja tallentamista siepaten aikaa potilaan tutkimiselta. Tehokkuutta parantavat ominaisuudet onkin etsittävä järjestelmien vahvuuksista, kuten tiedon saavutettavuus, jakelu ja tulossa olevat älykkäät toimituksia ennakoivat ominaisuudet ja päätöksenteon tuki.

Järjestelmistä 22–80 % arvioitiin sellaisiksi, joiden virhetoimintaan oli liittynyt vakava haitta potilaalle tai sellaisen riski. Järjestelmien teknisessä vakaudessa oli toivomista. Vastauksissa tulivat yleisimpinä esiin organisaatioiden välisen tiedon vaihdon ongelmat. Niiden seurauksena esimerkiksi sairaalalääkäreistä kaksi kolmasosaa käytti tähän tarkoitukseen paperia tai faksia, vaikka useimmilla olisi ollut tarjolla aluetietojärjestelmäkin. Organisaatioiden välisen tiedon vaihdon sujuvuus tulee yhä tärkeämmäksi, kun aletaan siirtyä yhteiseen kansalliseen arkistoon. Paperi ja faksi eivät enää silloin voi olla pääasiallinen tiedon vaihdon väline.

Mitä sitten pitäisi tehdä, kun turvallisuusriskejä ja puutteita ilmeni jo aivan perustoiminnoissa? Lääkärien ja hoitajien osallistuminen järjestelmien kehittämiseen on tärkeää. Käyttöliittymäsuunnittelijoiden ja käyttödokumentaation tuottajien on pystyttävä vastaamaan terveydenhuollon ammattilaisten tarpeisiin. Näitä keinoja on käytettykin, mutta tämä kuten ulkomaisetkin tutkimukset osoittivat, potilastietojärjestelmissä on vielä runsaasti kehittämistä. EU:n tasolla on valmisteltu lääkintälaitedirektiivin ulottamista terveydenhuollon ohjelmistoihin. Ne tulisivat silloin tiukan laatu- ja arviointijärjestelmän piiriin. Tätä on vastustettu vedoten siihen, että direktiiviä ei voi soveltaa tietoa sellaisenaan tallentaviin ja esittäviin ohjelmistoihin. Kun ohjelmistoihin tulee toimintaa ennakoivaa älykkyyttä ja päätöksenteon tukea, vastustukselta menee perustelut. Näyttää siltä, että ohjelmistojen turvallisuuteen ja luotettavuuteen liittyviä säädöksiä on ennen pitkää tulossa.

Ilkka Winblad
Päätoimittaja